

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2013 M. LIEPOS 24 D. NUTARIMO NR. 711 „DĖL VIETINĖS RINKLIAVOS AR KITOS ĮMOKOS UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMĄ IŠ ATLIEKŲ TURĖTOJŲ IR ATLIEKŲ TVARKYMĄ DYDŽIO NUSTATYMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO PROJEKTO

Pakartotinai teikiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokes už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas) pakeitimo projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2, 11², 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹ straipsniais, septintuoju¹ ir septintuoju² skirsniais įstatymą Nr. XIV-875¹ (toliau – ATĮ pakeitimas), kurio tikslas – sukurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą detalai reglamentuojant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainos nustatymo, paskirstymo ir atskaitomybės tvarką, skundų nagrinėjimo tvarką.

Nutarimo projekto tikslas – atsižvelgus į ATĮ pakeitimą ir įvertinus praktikoje kylančius neaiškumus savivaldybėms apskaičiuojant ir (ar) nustatant vietinę rinkliavą ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą (toliau – įmoka), patikslinti bendruosius įmokes dydžio nustatymo reikalavimus, kuriais savivaldybės vadovaujasi tvirtindamos įmokes dydžius.

Problema ir poreikio keisti reguliavimą šaltinis

Atsižvelgdama į ATĮ pakeitimą, 2023 m. Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba) pagal jos patvirtintą Komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų nustatymo metodiką nustatys pirmąsias komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos regionines kainas (toliau – regioninės kainos) trejų metų laikotarpiui ir praneš jas savivaldybėms. Savivaldybių tarybos įmokes dydžius tvirtins atsižvelgdamos į Tarybos nustatytas regionines kainas, vadovaudamosi Vietinės rinkliavos ar kitos įmokes už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėmis¹ (toliau – Taisyklės) ir savivaldybių įmokes dydžio nustatymo teisės aktais, pridėdamos savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudas, komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir

¹ Internetinė nuoroda į aiškinamąjį raštą „Dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 31¹, 31², 31³ straipsniais, septintuoju¹ ir septintuoju² skirsniais įstatymo projekto“: <https://byt.lt/xTcgd>.

vežimo paslaugų sąnaudas.

Nutarimo projektas parengtas siekiant patikslinti Taisyklių nuostatas dėl įmokos dydžio nustatymo atsižvelgiant į minėtą ATĮ pakeitimą. Taisyklėse nustatomi pagrindiniai principai ir taisyklės, kurie užtikrins tinkamą komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos sąnaudų priskyrimą atitinkamoms sąnaudų grupėms, leis užtikrinti šių sąnaudų pagrįstumą (skaičiuojant pagrįstas sąnaudas būtų nustatomas pagrįstas įmokos dydis gyventojams), principo „teršėjas moka“ įgyvendinimą ir komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainodaros skaidrumą (t. y. skaidrumą savivaldybių taryboms tvirtinant įmokas).

Sprendimo priemonės

Nutarimo projekte siūloma:

1. patikslinti nuostatas dėl su komunalinių atliekų tvarkymu susijusių sąnaudų, reikalingų įmokos dydžiui apskaičiuoti (toliau – bendrosios būtiniosios sąnaudos), nustatymo numatant, kad į apskaičiuojamą įmokos dydį įtraukiamos regioninio atliekų tvarkymo centro komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos (reguliuojamosios veiklos) sąnaudos, komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo, komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo iš atliekų turėtojų paslaugų sąnaudos;

2. nustatyti, kokios sąnaudos sudaro komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo, komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo iš atliekų turėtojų sąnaudas, kaip ir kada jos nustatomos;

3. nustatyti, kad į su komunalinių atliekų tvarkymu susijusias bendrąsias būtinąsias sąnaudas negali būti įtrauktos savivaldybės, komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus arba atliekų tvarkytojo mokėtinos netesybos (baudos, delspinigiai); gaminių ar pakuočių atliekų tvarkymo ir kitos su gaminių ar pakuočių atliekų tvarkymu susijusios sąnaudos, kurias pagal Atliekų tvarkymo įstatymą (toliau – ATĮ) ir (ar) Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymą (toliau – PPATĮ) turi apmokėti gamintojai ir importuotojai; visuomenės švietimo ir informavimo komunalinių atliekų tvarkymo klausimais sąnaudos, kurios apmokamos Atlieku prevencijos ir tvarkymo programos lėšomis ir (ar) kurias apmoka gamintojai ir importuotojai; šiukšlių ir bešeimininkių atliekų tvarkymo sąnaudos;

4. nustatyti, kad bendrosios būtiniosios sąnaudos skirstomos į pastoviąsias ir kintamąsias atsižvelgiant į tai, ar jos kinta priklausomai nuo atliekų turėtojams suteiktų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apimties;

5. nustatyti, kad komunalinių atliekų tvarkymo regioninės kainos pastovioji ir kintamoji dedamosios (nustatomos konkrečiam komunalinių atliekų srautui), padaugintos iš jas atitinkančių komunalinių atliekų kiekio tonomis, pridedamos atitinkamai prie pastoviųjų ar kintamųjų bendrųjų būtinųjų sąnaudų grupių;

6. įvertinus Vyriausybės atstovų įstaigos rekomendacijas ir atsižvelgus į tai, kad, vadovaujantis ATĮ 30¹ straipsnio 2 dalies nuostatomis, įmoką privalo mokėti tik tie asmenys, kurių valdomas nekilnojamasis turtas patenka į Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašą² (toliau – Sąrašas), panaikinti savivaldybių teisę atskirai

¹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“.

² Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. D1-150 „Dėl Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“.

įmoka apmokestinamų nekilnojamojo turto objektų kategorijai priskirti nekilnojamojo turto objektus, kurie nenurodyti Sąraše. Įstatymų leidėjas įgaliojimus tvirtinti Sąrašą tiesiogiai priskyrė Aplinkos ministerijos kompetencijai ir nenumatė, kad šie įgaliojimai gali būti perduoti kitam viešojo administravimo subjektui. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu įstatymo viršenybės principu, viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus; administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais. Taip pat Nutarimo projekte nustatoma, kad nekilnojamojo turto objektai, vadovaujantis Sąrašu, skirstomi į kategorijas savivaldybės tarybos sprendimu pasirinktinai pagal nekilnojamojo turto objektų rūšis, įvertinus nekilnojamojo turto objektų paskirtį, plotą, nekilnojamojo turto objektuose vykdomą ekonominę veiklą, tai, kokia (individuali arba kolektyvinė) atliekų surinkimo priemonė priskirta nekilnojamojo turto objektui, ar nekilnojamojo turto objekte gyvenantys asmenys kompostuoja namų ūkiuose susidarančias biologines atliekas jų susidarymo vietoje;

7. siekiant aiškumo, apibrėžti ryšį tarp sąvokų „įmokos dalis“, „įmokos dedamoji“ ir „sąnaudų paskirstymo kriterijus“: pastovioji įmokos dalis nustatoma pagal įmokos pastoviąją dedamąją ir vieną iš Nutarimo projekte nurodytų pastoviųjų sąnaudų paskirstymo kriterijų, kintamoji įmokos dalis nustatoma pagal įmokos kintamąją dedamąją ir pagal vieną iš Nutarimo projekte nurodytų kintamųjų sąnaudų paskirstymo kriterijų;

8. atsižvelgus į žemės ūkio, sandėliavimo veikla užsiimančių subjektų skundus dėl įmokos skaičiavimo kriterijų taikymo (kai kurios savivaldybės minėtos paskirties nekilnojamojo turto pastatams taiko tokį pat įmokos skaičiavimo kriterijų kaip gyvenamosios paskirties pastatams – pagal pastato plotą), nustatyti, kad negyvenamosios paskirties pastatams, naudojamiems galvijams, gyvuliams, paukščiams auginti, žemės ūkiui tvarkyti skirtiems pastatams ir sandėliavimo paskirties pastatams įmokos dedamosios apskaičiuojamos pagal darbuotojų skaičių arba nekilnojamojo turto objektų skaičių arba naudojamų komunalinių atliekų konteinerių skaičių, tūrį (dydį), ištuštinimo dažnį, taip pat paliekant galimybę skaičiuoti įmokos kintamąją dedamąją pagal atiduodamų komunalinių atliekų svorį;

9. įvertinus Vyriausybės atstovų įstaigos rekomendacijas, siekiant nustatyti vienodas įmokos taikymo sąlygas individualiose valdose esantiems lengvųjų automobilių garažams ir po daugiabučiais gyvenamaisiais namais esantiems lengvųjų automobilių garažams bei automobilių saugykloms, patikslinti įmokos dedamųjų kriterijus, numatant, kad įmoka nebus taikoma po daugiabučiais gyvenamaisiais namais esantiems lengvųjų automobilių garažams ir automobilių saugykloms, – kaip ji netaikoma individualiose valdose esantiems garažams;

10. atsižvelgiant į atliekų turėtojų skundus, numatyti įmokos pastoviosios dedamosios nustatymo pagal naudojamų komunalinių atliekų konteinerių skaičių, tūrį (dydį) ir ištuštinimo dažnį galimybę (šis kriterijus būtų taikomas visų kategorijų nekilnojamojo turto objektams, kurių savininkai ar jų įgalioti asmenys naudojami individualiomis atliekų surinkimo priemonėmis arba kolektyvinėmis atliekų surinkimo priemonėmis, kai konkrečios kategorijos nekilnojamojo turto objektams priskirta įrengta konteinerių aikštelė, kuria naudotis gali tik tos kategorijos nekilnojamojo turto objektų, kuriems priskirta ši konteinerių aikštelė, savininkai ar jų įgalioti asmenys);

11. siekiant, kad savivaldybėse būtų taikoma vienoda praktika, nustatyti, kad nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgalioti asmenys, savivaldybei deklaruodami, kad nesinaudos nekilnojamojo turto objektu, savivaldybei arba administratoriui pateikia pažymą, sąskaitas ir (ar) kitus dokumentus, įrodančius, kad nesinaudota nekilnojamojo turto objektu (pvz., viešojo geriamojo

vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo pažymą apie per deklaruojamą laikotarpį sunaudotą vandens kiekį, jeigu vykdomas viešasis geriamojo vandens tiekimas, elektros energijos tiekėjo išduotą pažymą apie per deklaruojamą laikotarpį sunaudotą elektros energijos kiekį, nekilnojamojo turto objekto savininko arba jo įgalioto asmens pažymą apie deklaruotu laikotarpiu nekilnojamojo turto objekte autonomiškai (be žmogaus priežiūros ir dalyvavimo) veikusius elektra maitinamus prietaisus ir (ar) įrenginius);

12. įgyvendinant Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano¹ įgyvendinimo priemonių plano (toliau – Planas) 4.1.12 priemonę, numatyti, kad sandėliavimo paskirties pastatams įmoka nebūtų skaičiuojama pagal nekilnojamojo turto objekto plotą;

13. nustatyti, kad įmokos dydis turi būti perskaičiuotas kartą per metus, jei Atliekų tvarkymo įstatymo nustatyta tvarka pakoreguota regioninė kaina, ir gali būti perskaičiuotas, jei metinis vartojimo kainų indeksas yra lygus ar didesnis kaip 110 (kai nuo naujo įmokos dydžio įsigaliojimo pradžios praėjo ne mažiau kaip 12 mėnesių);

14. numatyti, kad perskaičiuotas įmokos dydis taikomas nuo artimiausio mokestinio laikotarpio pradžios. Atkreipiamė dėmesį, kad, atsižvelgus į pastabas (įskaitant Vyriausybės atstovų įstaigos pastabas) dėl būtinybės patikslinti ATĮ nuostatą dėl mokestinio laikotarpio, planuojama minėtą ATĮ nuostatą papildyti – numatyti, kad sprendimą dėl mokestinio laikotarpio pradžios ir trukmės priima savivaldybės taryba atsižvelgdama į Tarybos patvirtintos regioninės kainos galiojimo laikotarpį.

15. atsižvelgiant į institucijų pateiktas pastabas, patikslinti, kad kiekvienos rūšies nekilnojamojo turto objektui gali būti nustatomos mišrių komunalinių ir atskirai rūšiuojamuoju būdu surenkamų komunalinių atliekų susikaupimo normos, kurios skaičiuojamos kilogramais ar kubiniais metrais vienam gyventojui ar darbuotojui;

16. atsižvelgiant į Aplinkos ministerijoje gaunamus paklausimus dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodaros solidarumo principo taikymo, numatyti, kad minėtas principas nustatant įmoką gali būti įgyvendinamas komunalinių atliekų tvarkymo regiono (toliau – regiono) savivaldybių sutarimu (priimant sprendimą regiono savivaldybių pasirinkta sprendimų įtvirtinimo forma, kuri taikoma regione priimant sprendimus dėl regioninių komunalinių atliekų tvarkymo sistemų kūrimo, veikimo ir (ar) plėtros). Savivaldybės galėtų susitarti dėl koeficientų, nustatytų atsižvelgiant į atstumus iki regioninių įrenginių, į kuriuos vežamos savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje surinktos atliekos (pavyzdžiui, sąvartynų, mechaninio ir biologinio apdorojimo ar mechaninio apdorojimo įrenginių), vežamų atliekų kiekius ir (ar) savivaldybės teritorijoje registruotų atliekų turėtojų skaičių, taikymo kainodaros procese. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtame procese turi būti užtikrinta, kad kalendorinių metų laikotarpiu nebus viršyta regiono savivaldybių per kalendorinius metus regioniniam atliekų tvarkymo centrui už atitinkamą jo teikiamą komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą mokėtina suma, apskaičiuojama taikant Tarybos nustatytą regioninę kainą. Pažymėtina, kad galiojančios redakcijos ATĮ nedraudžia savivaldybėms nustatant rinkliavos dydį geranoriškai susitarti dėl kito solidarumo principo taikymo būdo, neprieštaraujančio ATĮ ir kitiems galiojantiems teisės aktams. Nutarimo projekte siūlomas vienas iš galimų solidarumo principo įgyvendinimo variantų.

17. nustatyti, kad ginčai ir skundai dėl įmokos dydžio, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės sprendžiami ATĮ nustatyta tvarka.

Įgyvendinimo kaštai

¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“.

Jeigu kurios nors savivaldybės taryba priimtų sprendimą taikyti kitus įmokos dydžių skaičiavimo kriterijus, nei šiuo metu taikomi toje savivaldybėje, nustatyti mišrių komunalinių ir atskirai rūšiuojamuoju būdu surenkamų komunalinių atliekų susikaupimo normas, savivaldybė turės tikslinti įmokos dydžių nustatymą reglamentuojančius teisės aktus, galimai keisti įmokai apskaičiuoti naudojamą programinę įrangą ir kurti papildomas duomenų bazes, taip pat galimai iškilis poreikis užsakyti duomenų ataskaitas iš valstybės įmonės Registrų centro ar Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Kadangi neįmanoma numatyti, kiek savivaldybių tarybų priims tokius sprendimus (pakeisti šiuo metu jų nustatytus įmokos dydžių skaičiavimo kriterijus, nustatyti minėtas atliekų susikaupimo normas ir pan.), savivaldybėms sukeliama administracinė ir finansinė našta ūkio subjektams ir gyventojams nesukuriama.

Nutarimo projektu papildoma administracinė ar finansinė našta ūkio subjektams ir gyventojams nesukuriama.

Nauda

Tikimasi, kad patvirtinus Taisyklių pakeitimą komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimas bus skaidresnis ir suprantamesnis įmoką mokantiems subjektams, dėl to sumažės skundų dėl jos skaičiavimo.

Įgyvendinimo mechanizmas

Pakeistų Taisyklių nuostatas įgyvendins savivaldybių administracijos padaliniai – nustatys su komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimu susijusias sąnaudas, ir savivaldybių tarybos – tvirtins įmokos dydžius. Kad įmokos dydžiai būtų patvirtinti, savivaldybės turės patikslinti savivaldybės tarybos sprendimu tvirtinamus įmokos dydžių nustatymą reglamentuojančius teisės aktus.

Rodikliai ir jų stebėsena, sprendimo dėl teisinio reguliavimo tobulinimo priėmimas

Pagal Informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, Valstybiniame atliekų tvarkymo plane ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašą¹ (toliau – Aprašas) savivaldybės kasmet teikia Aplinkos apsaugos agentūrai (toliau – Agentūra) informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą savivaldybių teritorijoje, įmokos dydžius ir jų nustatymo kriterijus (toliau – informacija). Agentūra ir Aplinkos ministerija šią informaciją ir toliau stebės, kasmet rengs pagal ją Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo plano² priemonių įgyvendinimo ataskaitas.

Aplinkos ministerija planuoja tikslinti Aprašą – numatyti, kad su komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainodara susijusi savivaldybių teikiama informacija atlieptų pasikeitusį teisinį reglamentavimą dėl valstybės reguliuojamosios ir nereguliuojamosios komunalinių atliekų tvarkymo veiklos. Pavyzdžiui, Apraše planuojama įtvirtinti savivaldybių pareigą pateikti informaciją tokia forma, kuri leistų atskirti valstybės reguliuojamosios ir nereguliuojamosios komunalinių atliekų tvarkymo veiklos sąnaudas per sąnaudų struktūrą, taip pat nustatyti, kokią dalį įmokos sudaro šios sąnaudos. Ir toliau bus stebimi tokie rodikliai: būtinųjų su komunalinių atliekų tvarkymu susijusių sąnaudų struktūra ir konkrečių sąnaudų dalis procentais, savivaldybių pasirenkami pastoviosios ir kintamosios įmokos dedamųjų nustatymo kriterijai (pavyzdžiui, gyventojų skaičius, nekilnojamojo turto plotas), savivaldybių išskirtos jų teritorijoje esančio nekilnojamojo turto objektų kategorijos, savivaldybių nustatyti įmokos dydžiai ir pan.

¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-863 „Dėl Informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

² Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“.

Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimas atliekamas pagal Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodiką¹ (toliau – Metodika). Prireikus, pavyzdžiui, reaguodama į Metodikos 19 punkte nustatytų pagrindų atsiradimą, Aplinkos ministerija inicijuotų teisinio reguliavimo poveikio (šiuo atveju Taisyklių) *ex post* vertinimą (toliau – vertinimas). Sprendimą dėl vertinimo poreikio priimtų aplinkos ministras.

Pasekmės, jei dabar nebūtų patvirtintas Taisyklių pakeitimas

1. Savivaldybių tarybos negalėtų vadovautis Taisyklėmis, atitinkančiomis galiojančios ATĮ redakcijos nuostatas, ir iki 2023 m. spalio 1 d. teisingai nustatyti įmokos dydžių.

2. Tarybos patvirtintos regioninės kainos nebus teisingai pritaikytos nustatant įmokos dydį.

3. Nebus užtikrinta efektyvesnė komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistema.

4. Nebus patenkinti atliekų turėtojų lūkesčiai gauti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas už kainą, apskaičiuotą remiantis šių paslaugų teikimo būtinosiomis sąnaudomis ir aiškiais kriterijais.

Suinteresuotų asmenų įtraukimas

Viešosios konsultacijos dėl Nutarimo projekto nevykdytos.

Nutarimo projektas 2022 m. rugpjūčio 22 d. pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms – paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS) (registracijos TAIS Nr. 22-11701). 2022 m. spalio 31 d. organizuotas susitikimas su suinteresuotomis institucijomis, įstaigomis ir organizacijomis, kuriame aptartos jų pastabos ir pasiūlymai dėl Nutarimo projekto. Pagal gautas pastabas patikslintas Nutarimo projektas 2022 m. lapkričio 28 d. pakartotinai pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms – paskelbtas TAIS (registracijos TAIS Nr. 22-11701(2)). Nutarimo projektas derintas su Lietuvos savivaldybių asociacija, Palangos miesto savivaldybės administracija, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, Klaipėdos rajono savivaldybės viešąja įstaiga „Gargždų švara“, Joniškio rajono savivaldybės administracija, Mažeikių rajono savivaldybės administracija, Vilniaus miesto savivaldybės administracija, Panevėžio miesto savivaldybės administracija, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Teisingumo ministerija, Finansų ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Energetikos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Konkurencijos taryba, Lietuvos savivaldybių komunalinių įmonių asociacija, Lietuvos komunalininkų ir atliekų tvarkytojų asociacija, Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacija, UAB Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centru, Vyriausybės atstovų įstaiga, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos pramonės, prekybos ir amatų rūmų asociacija, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmais, Lietuvos kaimo turizmo asociacija, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija, Lietuvos ūkininkų sąjunga, Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos apsaugos departamentu prie Aplinkos ministerijos. Į dalį antro derinimo metu pateiktų pastabų ir pasiūlymų dėl Nutarimo projekto atsižvelgta. 2023 m. sausio 4 d. organizuotas susitikimas su suinteresuotomis institucijomis, kuriame aptartos institucijų pateiktos pastabos ir pasiūlymai, Aplinkos ministerija pristatė argumentus, kodėl atsižvelgta tik į dalį pastabų ir pasiūlymų ir neatsižvelgta į kitas pastabas ir pasiūlymus. Dauguma pastabų ir pasiūlymų su suinteresuotomis institucijomis suderinta darbo tvarka. 2023 m. vasario 1 d. Nutarimo projektas per TAIS pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybei (registracijos TAIS Nr. 22-11701(3)). Pastabų ir pasiūlymų dėl Nutarimo projekto pateikė Ministro Pirmininko patarėjas D.

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 308 „Dėl Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodikos ir ataskaitos formos patvirtinimo“.

Krinickas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė ir UAB „VAATC“. Į dalį pastabų ir pasiūlymų atsižvelgta, dalis suderinta darbo tvarka. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento¹ 50 punktu, Nutarimo projektas papildomai suderintas su suinteresuotomis institucijomis 2023 m. balandžio 26 d. susitikime. Į kai kurias suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus dėl Nutarimo projekto atsižvelgta. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta, buvo nurodyti derinimo pažymoje, pateiktoje Lietuvos Respublikos Vyriausybei kartu su Nutarimo projektu per TAIS (registracijos TAIS Nr. 22-11701(4)). Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2023 m. birželio 30 d. raštu NV-1622 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projekto“ Nutarimo projektas (registracijos TAIS Nr. 22-11701(4)) grąžintas Aplinkos ministerijai tobulinti. Pastabų ir pasiūlymų dėl Nutarimo projekto pateikė Ministro Pirmininko patarėjas D. Krinickas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė. Papildomai per TAIS gauta Vilniaus miesto savivaldybės administracijos pastabų. Dauguma pastabų ir pasiūlymų suderinta darbo tvarka. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta, nurodyti derinimo pažymoje.

Papildoma informacija

Patvirtinus Taisyklių projektą, bus nustatyti pagrindiniai principai ir taisyklės, atliepančios pakeistas ATĮ nuostatas dėl įmokos, jos užtikrins tinkamą komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos sąnaudų priskyrimą atitinkamoms sąnaudų grupėms, leis užtikrinti minėtų sąnaudų pagrįstumą (skaičiuojant pagrįstas sąnaudas būtų nustatomas pagrįstas įmokos dydis gyventojams), principo „teršėjas moka“ įgyvendinimą ir komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainodaros skaidrumą (t. y. skaidrumą savivaldybių taryboms tvirtinant įmokas). Pažymėtina, kad Taisyklėse suformuoti principai savaime nedaro įtakos savivaldybių sąnaudų dydžiui, tad nelemia ir gyventojams teikiamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainų ir įmokos dydžių.

Tiesioginę įtaką įmokos dydžiui daro sisteminiai ATĮ, PPATĮ, Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymų ir kitų įstatymų ar poįstatyminių teisės aktų reikalavimai, sąlygoti ar sąlygojami ES teisės aktų reikalavimų arba nacionalinių iniciatyvų, taip pat – minėtų teisės aktų reikalavimų pokyčiai (pavyzdžiui, tai, kokia turėtų būti atliekų tvarkymo sistema savivaldybėje, kokią mokestinę aplinką taikome atliekomis tvarkyti, kiek atliekų srautų rūšiuojama, kokios atliekos turi būti renkamos atskirai, kaip apdorojamos, kokie atliekų kiekiai tvarkomi savivaldybių organizuojamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose, kokioms atliekomis taikomas gamintojo atsakomybės principas, o kokioms – principas „teršėjas moka“, ar taikomi už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis ar atliekų deginimo mokesčiai, ar numatyta didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtra, kaip veikia komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimas ir t. t.). Būtent sisteminiai ir (ar) teisės aktų reikalavimai lemia, kiek sąnaudų patirs savivaldybės teikdamos komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą ir atitinkamai koki įmokos dydį nustatys savivaldybių tarybos. Savivaldybės pagal Informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, Valstybiniame atliekų tvarkymo plane ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas) teikia Aplinkos apsaugos agentūrai (toliau – Agentūra) informaciją apie įmokos dydžius ir jų nustatymo kriterijus.

Vertinant savivaldybių Agentūrai pateiktą 2022 m. informaciją apie įmokos dydžius,

¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“.

nustatytus gyvenamosios paskirties pastatų kategorijai pagal:

- gyventojų skaičių (kai tas pats kriterijus taikomas nustatant pastoviąją ir kintamąją įmokos dedamąsias), darytina išvada, kad mažiausias įmokos dydis taikytas Šiaulių m. savivaldybėje – 24 Eur/gyventojui per metus, didžiausias įmokos dydis taikytas Širvintų raj. savivaldybėje – 36 Eur/gyventojui per metus;

- nekilnojamojo turto paskirtį ir plotą (kai tas pats kriterijus taikomas nustatant pastoviąją ir kintamąją įmokos dedamąsias), darytina išvada, kad mažiausias įmokos dydis taikytas Vilniaus m. savivaldybėje – 0,6 Eur/m² per metus (tačiau skirtingoms gyvenamosios paskirties pastatų kategorijoms taikytas nuo 0,6 Eur/m² per metus iki 1,08 Eur/m² per metus įmokos dydis), didžiausias įmokos dydis taikytas Pasvalio raj. savivaldybėje – 1,23 Eur/m² per metus.

Nagrinėjant 13 savivaldybių pagal Aprašą Agentūrai pateiktą 2022 m. informaciją, galima išskirti tokią sąnaudų, trauktinų į įmoką, struktūrą ir šių sąnaudų dalis (skaičiuotas 13 savivaldybių vidurkis) įmokoje:

1. 27,05 % įmokos skiriama mišrių komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo sąnaudoms padengti;
2. 31,98 % įmokos skiriama mišrių komunalinių atliekų apdorojimo ir šalinimo sąnaudoms padengti;
3. 8,59 % įmokos skiriama didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių eksploatavimo sąnaudoms padengti;
4. 4,79 % įmokos skiriama kompostavimo aikštelių eksploatavimo sąnaudoms padengti;
5. 6,40 % įmokos skiriama komunalinių atliekų (elektros ir elektroninės įrangos, pavojingųjų, maisto, tekstilės ir kitų atliekų) rūšiuojamojo surinkimo ir (ar) tvarkymo sąnaudoms padengti;
6. 4,40 % įmokos skiriama komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros atnaujinimo ir uždarytų sąvartynų priežiūros sąnaudoms padengti;
7. 16,78 % įmokos skiriama komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo ir visuomenės švietimo ir informavimo komunalinių atliekų tvarkymo klausimais sąnaudoms padengti.

Nepakeitus ATĮ nustatytų pareigų gamintojams ir importuotojams bei komunalinių atliekų turėtojams, Taisyklėse negali likti galiojančios redakcijos Taisyklių 36 punkto nuostatos („į įmokos dydį negali būti įskaičiuojamos antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų tvarkymo sąnaudos“). Nesivadovaujant teisėkūros proceso eiliškumu būtų prieštaraujama Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintiems teisėkūros aiškumo ir sistemiškumo principams. Atsižvelgdama į tai, Aplinkos ministerija rengia ir artimiausiu metu per TAIS antrą kartą teiks derinti suinteresuotoms institucijoms, socialiniams ir ekonominiams partneriams tokius ATĮ pakeitimus (anksčiau teikto ATĮ pakeitimo TAIS registracijos Nr. 23-1237):

- bus aiškiai numatyta, kad antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūra yra bendra;
- savivaldybės parengs komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų sąrašus, kurie padės gyventojams teisingai rūšiuoti atliekas;
- savivaldybės bus įpareigos užtikrinti visuomenės informavimo, švietimo ir mokymo priemonių komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų tvarkymo srityje suderinamumą su atitinkamomis gamintojų ir importuotojų ir jų organizacijų įgyvendinamomis priemonėmis;
- atsakomybė už viso antrinės žaliavoms, įskaitant pakuočių atliekas, surinkti skirtų priemonių turinio tvarkymą bus priskirta gamintojams ir importuotojams;

- savivaldybės turės užtikrinti komunalinių atliekų turėtojų vykdomo komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietoje kokybės priežiūrą ir kontrolę (pavyzdžiui, komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų rūšiavimo instrukcijų parengimą, komunalinių atliekų turėtojų mokymą, kaip teisingai rūšiuoti komunalines ir kitas buityje susidarančias atliekas, komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų rūšiavimo priemonių turinio patikrą ir (ar) sudėties tyrimus, komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų rūšiavimo pažeidimų nustatymą, registravimą, prevenciją);

- Aplinkos ministerija parengs savivaldybėms skirtus minimalius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos administravimo reikalavimus.

Manytina, kad reikalavimų, pagal kuriuos gyventojai galėtų atskirti, kuo atsikrato – pakuotėmis ar antrinėmis žaliavomis, rengti nereikia.

Pažymėtina, kad daugiausia problemų gamintojams ir importuotojams kyla dėl konteneriuose, skirtuose komunalinių atliekų sraute susidarančioms pakuočių atliekoms ir antrinėms žaliavoms rūšiuoti ir surinkti, randamų mišrių komunalinių atliekų. Šias problemas spręsti planuojama anksčiau nurodytomis priemonėmis.

Minėti ATĮ pakeitimai, pvz., savivaldybių užtikrinama atliekų turėtojų vykdomo komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietoje kokybės priežiūra ir kontrolė, leis pagerinti atliekų surinkimo kokybę, padidinti atliekų perdirbimo kiekį, sumažinti sąvartynuose šalinamų ar atliekų deginimo įrenginiuose deginamų komunalinių atliekų, taip pat neteisėtai išmetamų atliekų kiekį, aplinkos taršą, prarasti mažiau išteklių, padės nustatyti ir užkirsti kelią atliekų rūšiavimo pažeidimams, sukurti veiksmingesnę ir atsakingesnę atliekų tvarkymo sistemą, kurti ekologiškai sąmoningą visuomenę. Papildomai numatoma patikslinti būtinuosius reikalavimus¹ – priskirti savivaldybių vykdomą komunalinių ir kitų buityje susidarančių atliekų rūšiavimo priežiūrą ir kontrolę prie administravimo veiklų, kurioms finansuoti gamintojai ir importuotojai skiria (sumoka savivaldybėms) 5 proc. nuo komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemose ir šių atliekų vežimo paslaugos vertės.

Nutarimo projektu neperkeliami ir (ar) neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

Nutarimo projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Nutarimo projekto nuostatomis įgyvendinti nereikės priimti naujų, keisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų (išskyrus savivaldybių tarybų priimamus teisės aktus, reglamentuojančius įmokos dydžių nustatymą).

Nutarimo projekte naujų sąvokų, vertintinų Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka, nėra.

Nutarimo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Nutarimo projektas neprieštaruja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

¹ patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. D1-123 „Dėl Pakuočių atliekų, susidarančių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo paslaugos teikimo būtinųjų reikalavimų ir pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutarties būtinųjų sąlygų patvirtinimo“.

Nutarimo projekte nereglamentuojamas asmens duomenų naudojimas.

Priėmus Nutarimo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

Nutarimo projektą parengė Aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės (grupės vadovė – Vilma Slavinskienė, mob. 8 698 75 027, el. p. vilma.slavinskiene@am.lt) patarėja Jelena Podymova (tel. 8 687 27 458, el. p. jelena.podymova@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 8 lapai.
2. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma, 1 lapas.
3. Antikorupcinio vertinimo pažyma, 7 lapai.
4. Derinimo pažyma, 9 lapai.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas